

ZPRAVODAJ

**jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka
Brno**

3-79

Plzeňské historické podzemí

Lokátor Jindřich, který měl od českého krále Václava II. příkaz vytyčit místo pro výstavbu města Plzně, měl vsutku těžký úkol. Stará Plzeň, nyníjší Starý Plzenec, ležící asi 10 km jihovýchodně od Plzně, nevyhovoval záměrům krále, jenž potřeboval vytvořit pro vzrůstající obchodní ruch moderní centrum. A tak se koncem 13. století, údajně roku 1295, vypravila Jindřichova "stavební komise" k soutoku čtyř řek, "že, Kadbuzy, Úhlavy a Úslavy /které od tohoto soutoku tvoří řeku Berounku/ a vytyčil budoucí město s pravidelným náměstím 193 x 139 m a 15 ulicemi pravoúhle se protínajícími.

Toto historické jádro dnešní Plzně je budováno na vrstvách prvohorního permokarbonského hrubozrného pískovce, střídajícího se s jemnozrným, s různými tmely: jílovým, kaolinitým, železitým, vápenitým a křemičitým. Tím také je podmíněno proulnitost a propustnost úseku, různá tvrdost i nosnost pískovcových podkladů.

Na této geologické situaci byly postupně budovány těžké domy, přestavovány po požárech, válečných destrukcích, úpravách po spojování či dělení parcel apod. Poněvadž bylo budováno zároveň s městem i jeho podzemí, a to ve dvou, místy i ve třech patrech, dochází i zde ke změnám tak, že dnešní půdorysný stav budov nesouhlasí s půdorysem podzemních prostor.

Působením spodních vod docházelo /a v současnosti ještě občas dochází/ k závalům v podzemí, které se projeví na povrchu havariemi. Před 12 roky započaly sanační práce v plzeňském historickém podzemí, které mají za úkol zjistit rozlohu a stav podzemních prostor, zajistit po stránce stavebně-technické bezpečnost povrchu a využití prostor pod zemí po stránce ekonomické /sklady, užitková voda atd./ i poznávací /turistický prohlídkový okruh/ a vytěžit je i po stránce archeologické.

Průzkumem podzemí bylo do dnešního dne objeveno a vyčištěno, případně v nutných případech zajištěno výztuží na 8 kilometrů štolového a 1.400 metrů svislého, tj. studničního a šachticového středověkého podzemí. Předpokládá se, že je to přibližně polovina rozsahu tohoto podzemního města, cenného historického památníku hornického umění našich předků.

Samostatnou kategorii tvoří svislé prostory podzemního systému. Je to 140 vyčištěných a po stránce archeologické prozkoumaných studní a odpadních jímek. Průzkum stále pokračuje a přináší mnoho cenných nálezů. Stovky pytlů archeologického sběru, střepy i celé nádoby středověké keramiky, zbytky potravin, tj. pecky, kosti, pak dřevěné nádoby soustružené i skládané z dýh, zbytky kožených i látkových výrobků. Nejcennější nálezy jsou zbytky středověkého skla, z nichž se po ařilo zrekonstruovat několik číší a pohárů českého typu. Nejméně je nálezů kovových předmětů a jejich zbytků.

Vraťme se však ke královskému lokátorovi Jindřichovi, jímž jsme začali. Způsobil mnoho starostí dnešním obyvatelům Plzně umístěním nového města v jeho nyníjší poloze. Voda, neodvážšená ze spodních prostor, vzlíná, znehodnocuje budovy a vyplavuje materiál, působí poruchy a nutí tak k průzkumným a sanačním pracím v podzemí. Podílejí se na nich odborné stavební podniky, Geoindustria Stříbrná a Jihlava a Stavební podnik města Plzně, jako dobrovolní pracovníci členové České speleologické společnosti v Plzni. Investorem je Bytový podnik města Plzně a archeologické práce provádějí pracovníci Západočeského muzea v Plzni.

Uvědomuji si, že můj článek je méně než přehledný, zdaleka nevyčerpá všechny problémy a nezodpovídá otázky kolem historického podzemí Plzně nahromaděné. Šlo však jen o informaci, výčet základních údajů. A pokud se vyskytnou dotazy, jsem ochoten je zodpovědět, právě tak jako diskutovat k jednotlivým problémům sanace a průzkumu plzeňského podzemí.

Václav Kuttan

Krasové jevy v horninách jižní části série Branné a okolních geologických jednotkách.

Úvod

Zpráva shrnuje výsledky průzkumu krasových jevů v krystalických vápencích série Branné a okolních geologických jednotkách, které byly získány při terénních pracích konaných v letech 1963 - 1970. Práce byly zpočátku zadány přírodovědeckou fakultou UP v Olomouci, později pedagogickou fakultou UP v Olomouci a oddělením pro výzkum krasu Geografického ústavu ČSAV v Brně.

Zpracovány jsou tři oblasti výskytu krasových jevů:

1. Severní kra série Branné na jih od Ramzovského sedla a krasové jevy ve vápni-
tých paraamfibolitech keprnické klenby.
2. Střední kra série Branné.
Zachyceny jsou krasové jevy vyskytující se v krystalických vápencích série
Branné mezi temenickou a plečskou poruchou.
3. Jižní kra série Branné.
Registrovány jsou krasové jevy v krystalických vápencích série Branné mezi
temenickou a bušínskou poruchou.

Orograficky jsou lokality situovány do hraniční oblasti mezi Hrubým Jese-
níkem a jeho západním podhůřím - Hanušovickou vrchovinou. Hydrograficky příslu-
ší do povodí řeky Moravy, respektive jejich významnějších přítoků - Branné a
Černého potoka. Lokality v kat. osady Ostružné jsou situovány do těsné blízkosti
hlavního evropského rozvodí a jejich přesné hydrologické zařazení bude možné až
po provedení podrobného výzkumu.

Zkoumaná oblast se nachází na území okresu Šumperk, v kat. obcích Branné, Ha-
nušovic, Bohdíková a Rudy nad Moravou.

Historie výzkumu od roku 1945

V historii zájmu o krasové jevy v krystalických vápencích série Branné a okolních geologických jednotkách lze od roku 1945 určit tři základní etapy:

1. První etapa v období od roku 1945 do roku 1952.

Toto období je charakteristické formováním základních vztahů člověka k přírodě v nově budovaném pohraničí Československa. Dosídlení českých a slovenských obyvatel se zžívali s novým životním prostředím. Konkrétní vyjádření tohoto procesu nalzneme mj. ve vlastivědné činnosti, která se v amatérské speleologii koncentrovala do speleologické amatérské skupiny Jesenicko. Činnost skupiny Jesenicko kulminovala objevem jeskyní na Pomezí.

Po rozpadu skupiny Jesenicko došlo k atomizaci amatérské výzkumné činnosti v 50 - tých letech.

2. Druhá etapa v období let 1952 - 1963.

V tomto období se objevuje ve výzkumu krasových jevů nový faktor: soustředěný zájem profesionálních středisek výzkumu a dokumentace a to přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze, Moravského muzea v Brně, Kabinetu pro geomorfologii GÚ ČSAV v Brně a Vlastivědného ústavu v Olomouci o krasové jevy v krystalických vápencích série Branné.

V roce 1958 / Král 1956 / je publikována základní speleologická práce podávající základní souhrnou informaci o výskytech krasových jevů v jižní části série Branné.

3. Třetí etapa v období let 1963 - 1970.

Práce obsahuje výsledky prací prováděných v terénu na základě starších archivních a literárních pramenů, v uvedeném období. Výzkum byl prováděn amatérsky a s výjimkou Hanusovické jeskyně se na něm nepodílela žádná složka profesionálního speleologického nebo geologického výzkumu.

Přes objektivní problémy / obtížná přístupnost lokalit v podhorském a horském terénu, vzdálenost některých lokalit od dopravních spojů /, ale i problémy subjektivní / nedostatek trvalého zájmu o amatérskou speleologii, nízká úroveň znalostí a zkušeností zangažovaných zájemců ve srovnání s jinými, dnes již klasickými oblastmi /, se podařilo získat ucelený přehled o krasu v horninách jižní části série Branné a okolních geologických jednotkách.

Organizace terénních prací byla zabezpečena s ohledem na program geomorfologických výzkumů provedených v této době Geografickým ústavem ČSAV v Brně.

Především již zmínené objektivní problémy v období let 1963 - 1970 zapříčinily přerušení dalších výzkumných prací v roce 1970. Zájem amatérské speleologické skupiny byl v následujících letech zaměřen na výzkumu krasových jevů v české části masivu Kralického Sněžníku v okr. Ústí nad Orlicí.

Registrace krasových jevů základní literatura

Pro získání přehledu o zjištěných krasových jevech a základní literatuře byly tyto zpracovány do přehledu v dalším textu. Krasové jevy jsou seřazeny v přehledu katastrů obcí v nichž byly zjištěny.

Krasové jevy jsou členěny do dvou typů / skupin / podle / morfologie:
I - krasové jevy povrchové, II krasové jevy podzemní / jeskyně /.

Povrchové krasové jevy jsou značeny písmeny takto: Š - škrapy, Z - závrtý, / Zn závrt nálevkovitý, Zm závrt mísovitý /, U uvala, P ponor, V krasový pramen. Podzemní krasové jevy jsou charakterizovány - S suchá jeskyně. U závrtů je vedena hloubka závrtu v metrech, u jeskyní přibližná délka / I - 10 m, 2 - 20 m, 3 - 30 m, 4 - 40 m.

Stav výzkumu je charakterizován znaménkem: = jev částečně prozkoumán, měřičsky nedokumentován, x částečně zaměřen, + výzkum a zmapování bylo provedeno, tyto údaje platí jen pro podzemní krasové jevy.

Součástí textu je seznam základní literatury pojednávající o registrovaných krasových jevech. U lokalit je příslušná literatura uvedena vždy číslem odpovídajícím pořadovému číslu v přehledu literatury. V seznamu literatury je vždy za titulem uvedena číslem lokalita registrovaného kras. jevu.

Zásadně je uvedena jen literatura publikovaná

Přehled literatury si neklade za cíl vytvořit vyčerpávající bibliografii. Zahrnuty jsou tituly, které byly brány za základ při provedení výzkumných prací a publikace, které poskytují další, podrobnou informaci pro bližší seznámení s registrovanými krasovými jevy.

Lokalita	Reg. č.	Typ	Název Nadm. výška	Charakteristika Literatura		
				Morf.	Rozměry	Výzk.
1						20,24
Kat.obce Branné,	1	I	- ?	P	-	-
osady Ostružné	2	I	- 730,4	Zn	7 x 2 m. hloubka	-
jz.svah Ramzov-					2 m	-
ského sedla	3	I	- 719,4	Zn	5x2,5 m hloubka	-
					1,7 m	-

Lokalita	Reg. č.	Typ	Název	Nadm. výška	Charakteristika			Literatura
					Morf.	Rozměry	Výzk.	
2 kat.obce Branné, sady Ostružné východní okraj katastru	4	I	Pinnloch	710,9 -719,0	U ⁴ Zm Zn P	- 36x32 m hloubka 2,7 m	- - -	7,8,9,14, 19,20,24, 26
3 kat.obce Branné, osady Ostružné ka. 835-Stráž	5	I	-	?	Š	-	-	24
4 Kat.obce Branné, ka. 692 -Pasák	6 7	I II	- -	? ?	Š S	- 1	- +	10,14,19,20 21,24,
5 Kat.obce Branné, tzv.Horní vápen- ka	8 9 10 11 12	II II II II II	jeskyně č. 5 jeskyně č. 6 jeskyně č. 7 jeskyně č. 8 Trojúhel- ník jeskyně č. 9 Krchová	695,5 694,5 685,0 685,0 685,0	S S S S S	1 1 3 2 2	1 + + + x x	5,14,19,20 24

Lokalita	Reg. č.	Typ	Název	Nadm. výška	Charakteristika			Literatura
					Morf.	Rozměry	Výzk.	
6 Kat.obce Branné tzv. Polákův kopec	13	II	jeskyně č. 10 Propáстка	685,0	S	3	x	
	14	I	-	?	P	-	-	5,20,22,24
	15	I	-	?	V	-	-	
7 Kat.obce Branné tzv. Spodní vápenka	16	I	-	?	V	-	-	4,5,14,15.
	17	II	jeskyně č. 1	642,0	S	3	+	17,19,20
	18	II	jeskyně č. 2	640,0	S	1	+	22,24,26.
	19	II	jeskyně č. 3	641,0	S	1	+	
	20	II	jeskyně č. 4A	638,0	S	1	+	
	21	II	jeskyně 4. 4B	630,0	S	1	+	
8 Kat.obce Hanušovic	22	II	Hanušovic- ká jeskyně	?	S	3	+	2,4,5,7,8
	23	I	-	?	P	-	-	9,14,20,22 26,27
9 Kat.obce Boh- díkova, západně od obce	24	I	-	?	P	-	-	19,20,24,
	25	I	-	?	P	-	-	28,30,
	26	I	-	?	V	-	-	

Lokalita	Reg. č.	Typ	Název	Nadm. výška	Charakteristika			Literatura
					Morf.	Rozměry	Výzk.	
	27	II	jeskyně č. 1	?	S	2	x	
	28	II	jeskyně č. 2	?	S	1	x	
	29	II	jeskyně č. 3	?	S	1	x	
	30	II	jeskyně č. 4	?	S	2	x	
	31	II	-	?	S	1	x	
10	32	II	-	?	S	1	=	6,14,16
Kat.obce Boh- díková jižní okraj katastru	33	II	-	?	S	1	=	20,22,24,
	34	II	-	?	S	1	=	25,27,28, 29
11								
Kat.obce Rudy nad Moravou osady Hostice, tzv. Jizbáň	35	II	jeskyně č. 1	351,1	S	1	+	3,11,13,14
	36	II	jeskyně č. 2 ABCD	347,8	S	1	+	16,18,20, 22,24
	37	II	jeskyně č. 3	347,1	S	3	+	
	38	II	jeskyně č.4A	366,4	S	1	+	
	39	II	jeskyně č. 5	363,6	S	1	+	
	40	II	jeskyně č.4B	366,4	S	1	+	
	41	II	jeskyně č.6A	368,9	S	1	+	
	42	II	jeskyně č.6B	368,9	S	3	+	
	43	II	jeskyně č.6C	372,1	S	1	+	
	44	II	jeskyně č. 7	374,7	S	1	+	
	45	II	jeskyně č. 8	363,6	S	1	+	
	46	II	jeskyně č. 9	335,0	S	1	+	
	47	I	-	?	P	-	-	
	48	I	-	?	P	-	-	
12								5,12,20,24
Kat.obce Rudy nad Moravou, osady Hostice k.372,	49	I	-	?	Zm	33x33 m hloubka 3 m	-	-
	50	I	-	?	Zn	33x16 m		

6. DEMEK J. et cons, 1965: Geomorfologie Českých zemí.
335 str. Nakl. ČSAV,
Praha 1965
/Lokalita 10/
7. DITTRICH G, 1937: Fortschritte der Höhlenforschung in den Sudeten.
Firgenwald 10 : 1 : 19 - 20
Reichebberg
/Lokalita 8, 12/
8. DITTRICH G. 1937: Fortschritte der Sudetenhöhlen in den Sudeten.
Firgenwald 10 : - : 18 - 23.
Reichenberg
/Lokalita 8, 12/
9. DITTRICH G. 1939: Verzeichnis der Sudetenhöhlen.
Mitteilungen über Höhlen und Karstforschung : 1939: 38 - 39. -S
Gravehage
/Lokalita 8, 12/
10. F. L. 1892: Der Hirtenstein bei Goldenstein.
Altivater 10 : 12.
Freiwalldau
/Lokalita 9/
11. fv 1936: Nové krápníkové jeskyně na severní Moravě.
České slovo 19 : 227: -.-.
/Lokalita 11/
12. GÁBA Z. 1974: Pasák u Branné.
Severní Morava 27 : 62.
Šumperk
/Lokalita 4/
13. kT 1936: Nová jeskyně na severní Moravě.
Národní politika 16. 9. 1936 : -.-
/Lokalita 11/
14. KRÁL V. 1958: Kras a jeskyně Vých. Sudet.
Acta Univ. Carolinae Geologica 1958: 2 : 105 - 159.
Praha
/Lokalita 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11/
15. KRUTÁ T. 1966: Moravské nerosty a jejich literatura 1940 - 1965.
Brno 1966
/Lokalita 7/
16. Iv 1951: Z jesenického krasu.
Čs. kras 4: 191 - 192.
Brno
/Lokalita 10, 11/

17. MADĚRA E. et Němec, F. 1964: Krasové tvary v okolí Branné.
Acta Univ. Pal. Olom. Fac. Rer. Nat. 17 : 147-167, Olomouc
/Lokalita 7/
18. MADĚRA E. 1968: Zpráva o výzkumu krasových jevů v horninách
série Branné a okolních geologických jednotek v okrese
Šumperk.
Čs. kras 20 : 117.
Praha
/Lokalita 2, 4, 5, 7/
19. MADĚRA E. 1969: Krasové jevy u Hostic na Šumpersku.
Severní Morava 17 : 47-52.
Šumperk
/Lokalita 11/
20. MADĚRA E. 1972: Málo známé krasové jevy na šumperském okrese.
Severní Morava 23 : 62-64.
Šumperk
/Lokalita 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13/
21. MIKUSCH G. 1890: Eisenbahn von Hansdorf nach Freiwalldau.
Alt Vater 8 : 4.
Freiwalldau
/Lokalita 4/
22. PANOŠ V. 1955: Jeskyně Severomoravského krasu.
Praha 1955
/Lokalita 5, 7, 8, 10, 11/
23. PAX F. et Maschke K. 1935: Die Höhlenfauna des Glatzer Schneeberges.
In Beiträge zur Biologie des Glatzer Schneeberges 1935 : 1 : 4-30.
Bresslau
/Lokalita 8/
24. PULINA M. 1977: II Szkoła Speleologiczna w Ładku i Bozkowie
w dniach 1 - 15 lutego 1976 roku.
Kras i speleologia 1/X/: 136-139.
Katowice
/Lokalita 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13/
25. SKUTIL J. 1950: Stopy pobytu jeskynního diluviálního člověka
u Českého Bohdíkova na Šumpersku.
Čs. kras 3 : 175 - 176.
Brno
/Lokalita 10/

26. SKUTIL J. 1951: Ku krasovým jevům u Kolštejna a Ostružné na Staroměstsku.
Čs. kras 4 : 35.
Brno
/Lokalita 2, 7/
27. SKUTIL J. 1952: Ještě dvě zorávy o severomoravských neznámých jeskyních.
Čs. kras 5 : 157.
Brno
/Lokalita 8, 10/
28. SKUTIL J. 1958: Poznámka o krasovém jevu u Bohdíkova a Komňátky na Šumpersku.
Čs. kras 11 : 191
Praha
/Lokalita 9, 10/
29. STEJSKAL J. 1925: Krápníková jeskyně v Českém Bohdíkově.
Příroda 18 : 383-385.
Brno
/Lokalita 10/
30. SVOBODA J. et cons. 1962: Vysvětlivky k přehledné geologické mapě ČSSR 1 : 200 000 M-33-XVII-Náchoř.
Praha 1962
/Lokalita 9/

Závěr

Krasové jevy v studované oblasti jsou nedostatečně vyvinuté. Jeskyně a embryonální dutiny vznikly v závislosti na tektonických liniích, řídce na styku petrograficky odlišných vrstev hornin.

Výskyt krasových jevů ve vápnitých paraamfibolitech na lokalitě Pasák, kat. obce Branné, dokazuje, že horniny byly na této lokalitě vystaveny účinkům agresivních vod.

Nedostatečný výskyt krasových jevů, jejich malý plošný rozsah s neúněrnou bohatostí krápníkových a sintrových forem, které téměř vyplňují krasové dutiny, ukazuje na vznik krasových jevů v období dávajícím možnost vzniku mineralizovaných vod.

Charakteristické jsou mocné vrstvy zvětralínového pláště pokrývajícího povrch krystalických vápenců a vyplňující deprese na povrchu vápenců na lokalitách v kat. obce Bohdíkov. Zajímavým jevem je vznik krasových jevů pod vrstvami nekarbonátů, případně zvětralín nekarbonátových hornin (např. fylitů) v petrograficky pestrém souvrství hornin série Branné např. v kat. obce Branné. V obou případech se jedná o zvláštní typ podzemního krasu ve smyslu hodnocení A. Pencka, jak konstatoval V. Panoš (Panoš V. 1962/5).

V nehomogenním souvrství série Branné, v kterém se střídají polohy vápenců, fylitů, fylitických břidlic a jiných hornin, jsou vápence vedle kvarcitů nejodolnější složkou. Vlivem koroze krasovými vodami dochází k porušování rovnováhy uvnitř souvrství a k porušování stability vložek nekarbonátových hornin, především pak vložek fylitů. Na tento jev navazuje řízení dalších nadložních nekarbonátových hornin do dutin vzniklých korozí v podložních krystalických vápencích.

Vznikají tak rozsáhlá řícená pásma a větší, na sebe nenavazující dutiny, vytvořené jak v karbonátových, tak i v nekarbonátových horninách.

Pro oblast krasových jevů v horninách série Branné je charakteristickým jevem časté podzemní odvodňování prostřednictvím zakrytých a polozakrytých ponorů, zřejmě puklinového odvodňování do častých a vydatných krasových pramenů.

Jako důležitý faktor krasování vystupuje v této oblasti možnost migrace nekrasových vod z oblastí budovaných nekarbonátovými horninami do oblastí budovaných krystalickými vápenci. Ve vápencích mohou tyto vody vytvářet podzemní odvodňovací cesty. Dochází zřejmě i k opačnému jevu, migraci krasových vod z oblastí budovaných vápenci do oblastí budované nekarbonátovými horninami. Tato druhá možnost podmiňuje existenci ponorů a propadání v úrovni údolní nivy řeky Moravy a existenci ponorů na jz. svahu Hamzovského sedla. Z hlediska předpokládaných směrů odtoku krasových vod nelze vyloučit odtok těchto vod do značných vzdáleností prostřednictvím pokračování vrstev krystalických vápenců pod metamorfovanými nekarbonátovými horninami série Branné nebo okolních geologických jednotek. Tam pak může dojít, v zdánlivě odlišných výskytech karbonátů, či i nekarbonátů, k vývěrům krasových vod.

Kras ve studované oblasti vznikl ve dvou klimaticky odlišných obdobích.

Nejstarší krasování, vyznačující se vznikem plošně málo rozsáhlých podzemních prostor s bohatě vyvinutými sintrovými formami a vznikem krasových jevů pod vrstvami zvětralin, proběhlo v období subtropického a tropického klimatu.

Vznik krasových jevů v nekarbonátových horninách byl podmíněn vysokou agresivitou krasových a nekrasových vod vstupujících na kras v období periglaciálního klimatu.

Obecně lze zjištěné krasové jevy charakterizovat ve shodě s typizací O. Štelcla /Štelcl O. 1971/ 6 jako rozptýlený kras skupiny krasu ve vrášnozlomových strukturách a to krasu v oblasti klenb silně tektonicky porušených skupiny pásma Branné /Král V. 1958/. 7

Poznámka závěrem

Konečný text této zprávy byl dokončen o prázdninách roku 1978, rukopis je staršího data - 1968, 1970. Po vzniku České speleologické společnosti v prosinci 1978 se stala celá oblast středem pozornosti amatérských speleologů, členů pracovních skupin Hostice a Hanušovice ZO ČSS 7-06 Kralický Sněžník. Za poměrně krátkou dobu od ledna 1979 bylo dosaženo řady nových poznatků, z nichž uvedme objev nových jeskyní a podzemních prostor v dosud známých jeskyních na lokalitě Jizbán v kat. Rudy nad Moravou, znovuotevření zasypané Hanušovické jeskyně a provedení základního průzkumu v jejím okolí. Výsledky těchto prací budou předmětem doplňující zprávy k předloženému textu. Stejně tak bude nutné doplnit stávající seznam literatury v němž z výše uvedených důvodů nejsou obsaženy nejnovější publikované literární tituly.

Edvard Maděra

Poznámky k textu

1. Kalásek J. et cons. 1960: Krystalické vápence série Branné v Jeseníkách. Nepublikováno, Geofond Praha 1960.

2. Anonym, 1967a: Tajemství podzemí. In Naše slovo, 9. 3. 1967 Anonym, 1967b: Do tajemných hlubin Hrubého Jeseníku. In Pionýrské noviny, 11.4.1967 Anonym, 1967c: Jeskyně u Branné. In Naše slovo 13. 7. 1967 Anonym, 1967d: "Ledové" jeskyně v Jeseníkách. In Lidová demokracie, 1967 - Dop-, 1967: Objev nových jeskyní u Hostic. In Práce, 12. 9. 1967 Maděra E. 1967: Jeskyně u Hostic. In Naše slovo 1967 - mv -, 1967a: Do tajemných hlubin Jeseníků. In Lidová demokracie, 19. 1. 1966 - mv -, 1966b: Průzkum nových jeskyní v Jeseníkách. In Lidová demokracie, 24. 5. 1966 - mv - 1966c: Objev nových jeskyní v Jeseníkách. In Lidová demokracie, 11.8.1966 -x-, 1966: Nové jeskyně. In Lidová demokracie, 1966

3. Na př. 22/11/Hanušovická jeskyně /?/S/3/+2,4,5,7,8 registrační číslo 22, podzemní krasový jev, název Hanušovická jeskyně, nadmořská výška nezaměřena, jeskyně suchá, délka jeskyně 30 m, výzkum a zmapování jeskyně bylo provedeno, literatura podle pořadového čísla ve vztahu k celé lokalitě.

4. Uvalu tvoří dva závrtý v nichž jsou situovány ponory povrchových vod.

5. Paneš V. 1962: Fosilní krasové tvary východní části České vysočiny. In Geografický časopis, 14, 1962, č. 3, str. 181-204, Bratislava

6. Štelcl O. 1971: Typy krasu Českých zemí. In Čs. kras, roč. 23, 1971, str. 33-47, Praha

7. Král V. 1958: Kras a jeskyně Vých. Sudet. In Acta Univ. Carolinae, Geologica, -, 1958, č. 2, str. 105-159, Praha.

Jeskyně a jeskynní oblasti v Austrálii

O krasu na kontinentě, objeveném právě před 210 lety Jamesem Cookem toho u nás mnoho napsáno nebylo. Proto využíváme informací od našeho spolupracovníka W. Grimma a předkládáme stručnou zprávu o jeskyních a jeskynářích, kteří na cestě za poznáním nezdědka překonávají vzdálenosti od 300 do 2000 km. Když ovšem uvážíme, že Australský svaz při své rozloze 7 703 867 km² je 60 x větší než Československo, ani nám to tak hrozné nepřipadne. Abychom se lépe vžili do místních poměrů, připomínáme dávno zapomenutá fakta ze školních lavic: Federace osmi států, obyvatelé většinou britského původu, 1,1 obyvatele na 1 km², hlavní město Canberra, měna australská libra = 20 šilinků po 12 pencích, nejvyšší hora Mt. Kościuszko 2 241 m.

První speleologická skupina byla založena v Hobartu, Tasmanii, v roce 1946. V roce 1956 se sjednotily autonomní skupiny do "Australské Speleologické Federace" / ASP/. Je to jediná možnost, jak koordinovat data a poznatky. Veškeré pracovní záležitosti se vyřizují převážně písemně. Když se najde pro schůzku "neutrální" místo, musí mnozí účastníci dojíždět autem asi 800-1300 km, aby se mohli setkat. Každoroční speleologický kongres je přesto ze všech oblastí Austrálie dobře navštěvován. Tato místa se volí tam, kde jsou přístupově těžké oblasti a průzkum jeskyní vyžaduje velké náklady.

Někteří paleontologové se již od roku 1870 zabývají jeskyněmi a nálezišti kostí mrtvých zvířat. Antropologové odkryli kostry australských praobyvatel. Začátkem roku 1960 se sjednotili geologové a biologové do jedné skupiny, která se zabývá výzkumem jeskyní.

Výskyty vápence v Austrálii jsou časté a ve stáří se měnily od praekambria k diluviu. Toto velké časové období se vyznačuje mnoha vápencovými typy a různými stupni utváření. Společně se značně rozdílnými klimatickými podmínkami a topografickými vztahy vedlo toto k poznání, jak určovat jeskyně v celé Austrálii.

Nejdůležitější jeskynní oblasti dle jednotlivých států jsou v krátkosti následovně popsány (viz mapku na 4. straně obálky).

1. Victoria

Hlavní část jeskyně se dělí na 3 části - jedna ve složení devon-vápencový útvar v oblasti Buchan, druhá třetihorní vápenc mezi Werrambool na hranicích severní Austrálie a lavová jeskyně, která se nachází na západě Victorie za stálého proudění lávy. Jeskyně se rozprostírá v délce přes 200 m a neustálý tok řeky, který se táhne granitovými blokádami vyplavuje zvětralé materiály.

Spolky: Victorian Speleological Association.

2. New Süd Wales (Nový jižní Wales)

Znamé jeskyně se nachází ve složení devon-silur na východním pobřeží moře. Území je přirozeně hornaté a usazeniny činí ročně 75 - 180 cm.

Nejdůležitější jeskynní oblasti:

Abercrombie, Bungonia, Cliefden, Colong, Jenolan, Timor, Wee Jasper, Wellington, Willi, Wombeyan, Yarrangobilly.

Spolky: Illawarra Speleological Society

Kempsey

Metropolitan

Newcastle

Newcastle University Speleological Society

Northern Tablelands

Association

Spolky: Orange Speleological Society
Sydney " "
Sydney University Speleological Society
University of N. S. W. Speleological Society

3. Capitol / Canberra /

Pouze 4 jeskyně a jeden spolek Canberra Speleological Society. Mnozí členové hledají nové poznatky v N. S. W. a Victorii.

4. Queensland (Královská země)

Situace je díky geografii taková, že na jednom konci území jsou jeskyně a na druhém badatelé. Chce-li člověk navštívit přístupné oblasti v Rockhamptonu, potřebuje na to 3-denní víkend, neboť urazí 720 km. Chillagoe, jinak velice známé území leží 1800 km od Brisbane. Vážovitý kras je vytvořen z vápencových pahorků / silur-devon /. Jednotlivé pahorky jsou až 50 m vysoké, 2000 m dlouhé a 700 m široké. Vrchní stěna pahorků je zvápnělá. Zároveň tu najdeme také mnoho stromů, jejichž kořeny pátrající po vodě sahají do jeskyní. V Camooweal / 2500 km od Brisbane / se nachází rozsáhlé jeskyně tvořené dolomitem spodního kambria.

Vrstvy jsou horizontální a chodby jsou vzorové propasti.

Usazenina je nepatrná. Když ale přší, voda zaplaví oblast a protéká jeskyněmi dolů na základní hladiny vody. Jeskyně leží velmi blízko vedle sebe na osamocených cestách, kterými se dá projet a je pochopitelné, že se v této oblasti nachází více jeskyní.

Jiné oblasti: Mt. Etna, Broken River, Mt. Tabor.

Spolky: University of Queensland Speleological Society.

5. Nord Territorium / Severní teritorium /

Území Austrálie bohaté na zvěř, speleologicky bohužel velmi málo probádané. Spolek byl za krátkou dobu opět rozpuštěn. Klima tvoří tropické vedro.

Jeskyně jsou často " naplněny " CO₂ a jedovatými hady.

Jeskyně se nachází v: Katherine, Douglas, River, Mt. Folmer, Alice Springs.

6. West Australien / Západní Austrálie /

V Albany jsou velmi pěkné jeskyně. Další jeskyně se nachází na území Nullarbor Plain, které se táhne od západu na jih Austrálie. Je to plocha 120 000 km², 100 m nad mořskou hladinou. Koční usazenina tvoří pouze 5 - 8 cm. Vegetace je skoupá. Vápenec, třetihorní mořský nános, má silný povlak na vrchní ploše. Pronikne-li někdy voda silnými vrstvami, vytvoří se lehce spodní měkký vápenec. Speleologové se starají o to, aby se chráněné stropy blokad nepropadaly. Toto vede k vytváření obrovských hal, některé dosahují až k hladině vody. Velké domy v jeskyni Koonalda měří např. 400 m x 33 m x 50 m.

Spolky: Western Australian Speleological Group.

7. Sued Australien / Jižní Austrálie /

Jeskyně v Murray-Becken jsou podobné jako v Nullarborn jenže menší. Nejlepší příklady najdeme v Narracorte a podél Glenelg River.

Spolky: Cave Exploration Group South Australia

8. Tasmanien (Tasmánie)

Ostrov jižně od Melbourne je rájem australských speleologů, přestože je to nejmenší australský stát (s výjimkou Camberry). Všechny nejdelší, nejhlubší a nejkrásnější jeskyně jsou v Tasmánii.

Spolky: Tasmanien, Caverneering Club
Southern Caving Society

Podél australských mořských břehů se nachází stovky mořských jeskyní a přírodních mostů, jejichž vznik tvoří příboj a větrná erose.

Fauna

Zdá se, že Austrálie má jenom několik pravých troglobiontů. Odkryty byly před několika lety. Vodní zvířata jsou všechna slepá a byla nalezena v podzemních vodách severozápadního mysu v Západní Austrálii. Jsou to vodní mořské pozůstatky, které jsou typické pro tropické troglobionty.

Ryby: Milyeringa Veritas Whitley 1945

Garnáty (Krevety): Stygiocaris Lancifera Holthuis 1960

" Stylifera

Parisia unguis Williams 1964

Parisia Gracilis " "

Všechny čtyři garnáty jsou příbuzné jako známé exempláře v Madagaskaru.

Švábi: tento exemplář je pravděpodobně pozoruhodný austr. troglobiont, oči zcela chybí, nohy a prsty jsou značně silné velmi prodloužené.

Trogloblattella Nullaborensis

Pavouci: Troglediplura Lowryi

Popsaní mrtví exempláři. Dodnes nebyli vidění živí. Dva další nepopsaní pavouci byli od Lowry pojmenováni.

Brouci: Idacarabus Troglodytes

" Cordicollis

Thenarotes Speluncarius

Anomotarus Subterraneus

Zcela zvláštní pozornost je věnována netopýrům, 22 z 56 druhů žije přes den v jeskyních. Výzkum netopýrů je koordinován australskou "Bat banding scheme" - skupina, která se zabývá výzkumem netopýrů. Z 25 000 okroužkovaných netopýrů se podařilo znovu najít 3 000. Nejstarší byl nalezen 6 let po okroužkování (otestovaný let dělá 800 km).

Jednoduchá přenosná nabíječka přílbových světel

Předem uvádím, že se nejedná o žádnou novinku. Zvukový transformátor používá k nabíjení kdekdo, většinou ovšem takovým způsobem, že laik žasne a odborník nevychází z údivu. Málokdo také ví, že jedním transformátorem lze při stejném efektu nabíjet současně lampy dvě. Popsaná úprava tedy vychází z této skutečnosti a z hlediska bezpečnosti a spolehlivosti.

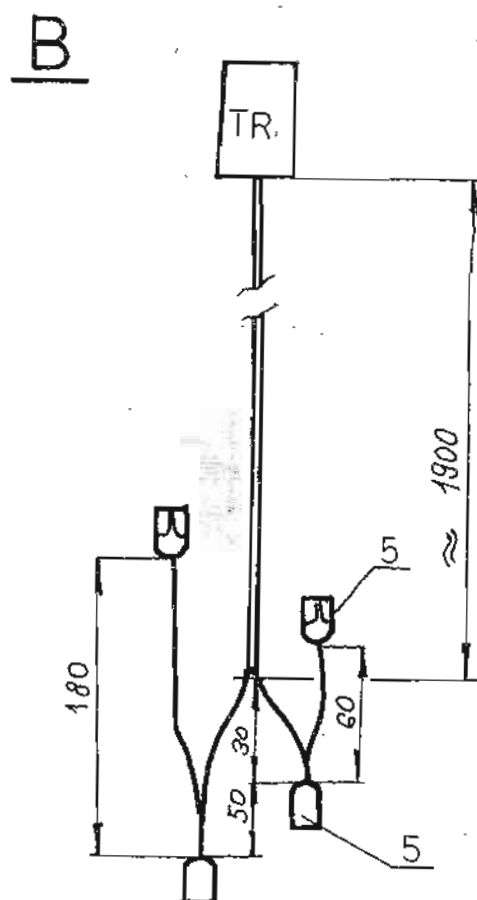
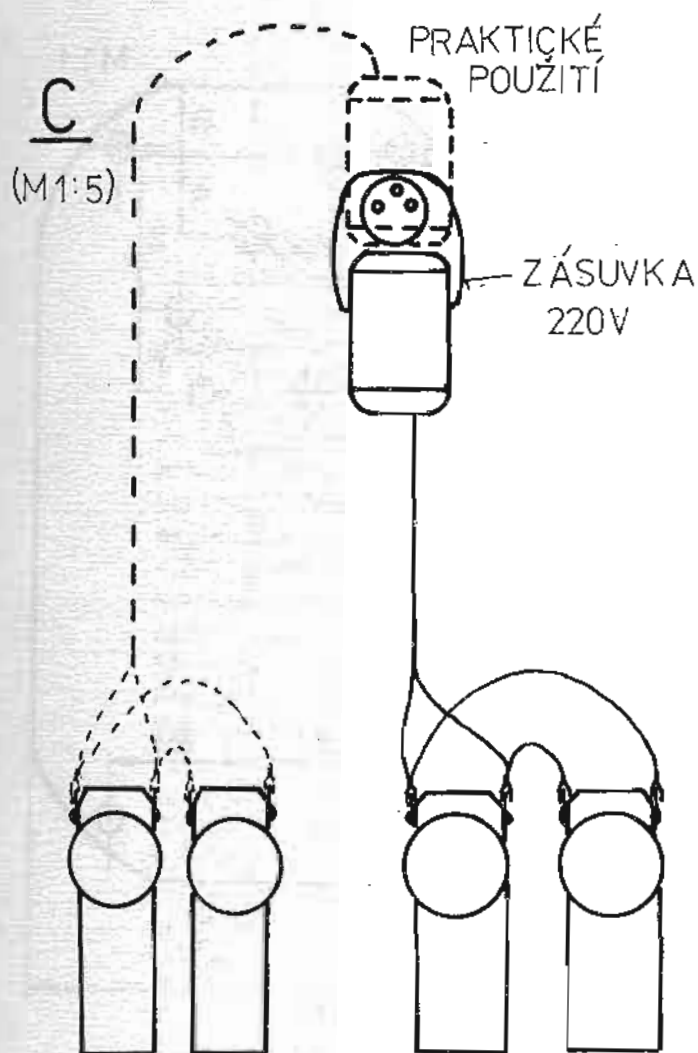
Při nabíjení lampy střídavým proudem přímo z transformátoru se využívá blokovací dioda, zabudovaná v krytu svítidla. Tato dioda střídavý proud jednocestně usměrní, tedy "odřízne" jednu půlvinu sinusovky. Jestliže ke zdroji připojíme druhou lampu, u níž obrátíme polaritu, odebírá tato druhou půlvinu. Zatížení transformátoru se nezvyšuje, snižují se ztráty a transformátorek se méně zahřívá, viz obr. A, kde je schematicky vyznačeno zapojení lamp i s průběhem nabíjecího proudu v lampách (pro ty, co nedávali ve škole pozor).

Popis úpravy: U zvukového transformátoru typu T3-34 (dovoz z Bulharska - nezaměnit s naším, který vyrábí družstvo v Jeseníku, ten má menší výkon) opatrně odvrtáme šrouby, přidržíme krycí destičku a tuto nahradíme nosnou novodurovou destičkou (det. 1) na kterou se přišroubuje upravená vidlice pro přívod napětí 220 V. typu 5536. Zadní kryt demontujeme a zbytek upravíme tak, aby zmizelo osazení a vložka s kolíky se svými rozměry přizpůsobila krytu - viz nákres det. 2. Nejvhodnější je položit na rovnou plochu smírkový papír a celou zástrčku zabrousit tak, aby se osazení odstranilo a zástrčka bylo možno přišroubovat ke krycí destičce. Odstraníme kontakt pro ochranný kolík a vyvrtáme otvor $\varnothing 5$ mm (9), aby bylo možno vidlici zasunout do zásuvky i v obrácené poloze. K přívodním svorkám připojíme ohebné vodiče délky cca 40 mm a vidlici i s krytem přišroubuje ke krycí destičce.

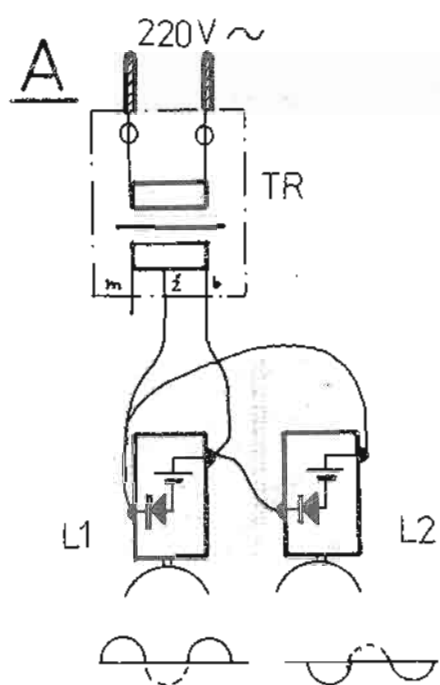
Z transformátoru odpájíme přívodní svorky a na stejné straně jeho kryt zkrátíme o 6 mm (viz 3, odstranit šrafované části). Na sekundární straně rovněž odpájíme svorky, vývod 8 V izolujeme a k vývodu 5 V (žlutý a bílý vodič) připojíme dvoulinku, kterou proti vytržení zajistíme uzlem. Před montáží připojíme přívod 220 V z vidlice, spoje dobře izolujeme a přišroubuje krycí destičku. Druhý konec vývodní dvoulinky zakončíme plochými konektory dle obr. B. Na konektory natáhneme izolační špagetku. Různá délka konců je volena proto, aby zapojení dvou stejným směrem postavených lamp bylo přehledné. Konektory je možno barevně rozlišit. Celkové použití a připojení je na obr. C. Úprava rozměrů krytu transformátoru a vidlice umožňuje do jedné dvouzásuvky zapojit současně dvě nabíječky.

Popis úpravy nabíjecích kontaktů na lampě viz Zpravodaj 1/79.

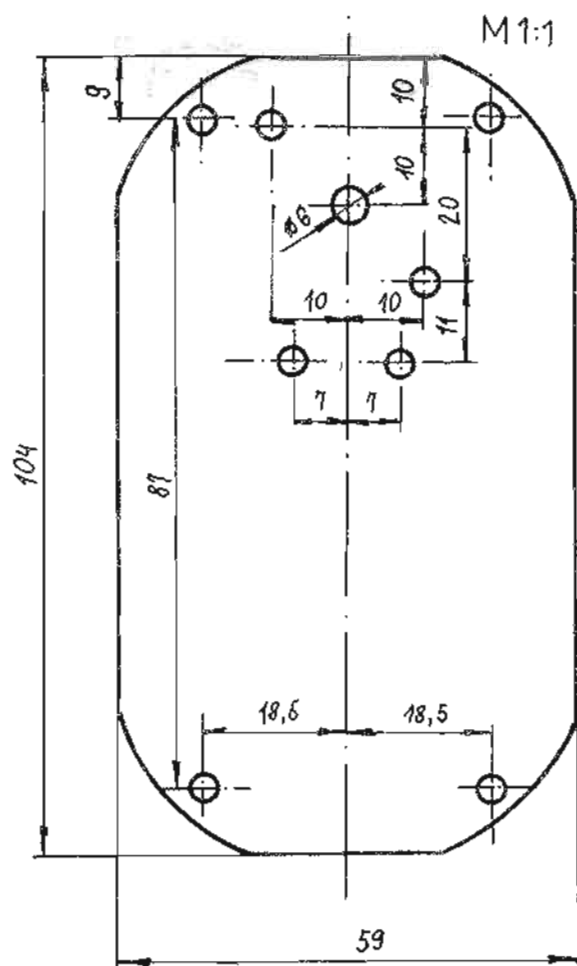
K. Kačmařík

8	ŠROUB M3 × 15 S MATKOU	2
7	ŠROUB M3 × 10 S MATKOU	2
6	ŠROUB M3 × 18 S MATKOU	4
5	PLOCHÝ AUTOMOBILOVÝ KONEKTOR	4
4	DVOJLINKA 2 × 0,75 mm ² L = ÷ 2 m	1
3	ZVONKOVÝ TRANS. TYP T3-34 / dovoz BLR /	1
2	ZÁSTRČKA 220V/10A TYP 5536	1
1	NOVODUROVÁ DESTIČKA 105 × 60 × 2 mm	1
Pos.	KUSOVNÍK	Ks

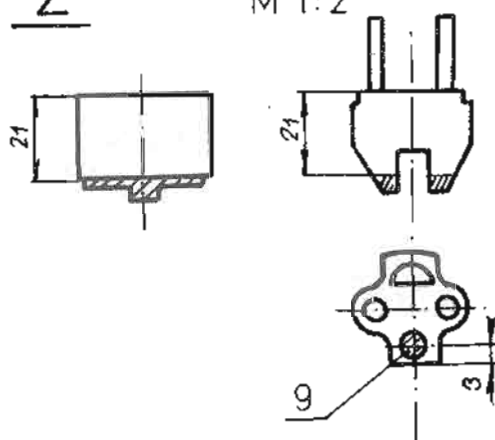

1

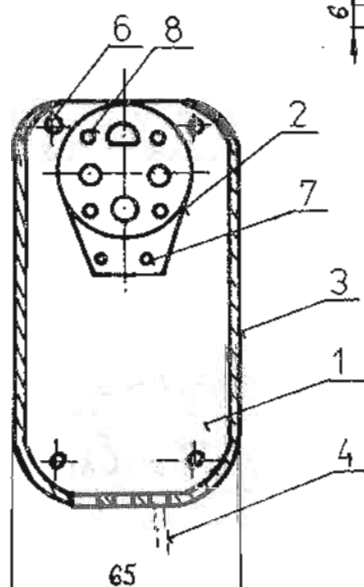
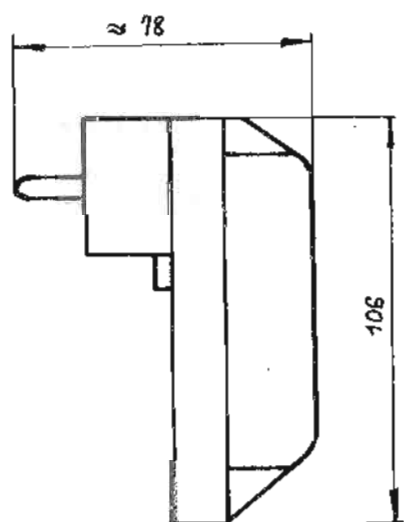
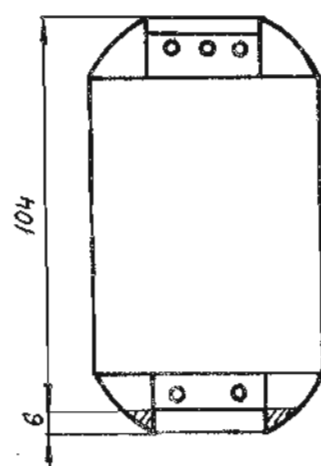

2

M 1:2

3

Turisticky zpřístupněné jeskyně Rumunska

Rumunská socialistická republika je neobyčejně bohatá na krasové jevy. Je také cílem mnoha našich speleologů, kteří chtějí poznat její krasové oblasti. Stejně jako u nás jsou některé jeskyně v Rumunsku zpřístupněné veřejnosti. Způsob zpřístupnění je však v některých případech odlišný od našich zvyklostí. V celém Rumunsku jsou pouze tři jeskyně, které jsou zpřístupněny turistické veřejnosti a zároveň elektrifikovány. Je to Peștera Muierii de la Baia de Fier /maďarsky: Fehérnépek barlangja/, dále jeskyně Ialomița a nejzápadněji v Sedmihradsku ležící jeskyně Peștera de la Vadu-Crișului /maďarsky: Zichy - cséppkőbarlang/. Tato poslední jeskyně je předmětem naší následující zprávy. Mnoho našich speleologů si povšimlo jejího vchodu, který leží bezprostředně u železniční trati Velký Varadín - Kluž, po které projíždějí mezinárodní rychlíky do Rumunska a Bulharska. Je velice snadno přístupná a dosažitelná. Železniční stanice "Peștera" je vzdálena od pohraničního přechodu Episcopia Bihorului pouze 57 km, od Velkého Varadína pouze 51 km. U příjezdu osobních vlaků, které na uvedené zastávce zastavují, čeká vždy průvodce jeskyní. Vstupenka stojí 2,-lei, výklad je podáván v rumunštině a event. i v maďarštině, proto redakce připravila český překlad popisu jeskyně pro naše speleology, aby se mohli na návštěvu jeskyně připravit. Znalosti maďarštiny jsou v celém Sedmihradsku na takové úrovni, jako u nás v Jiho-slovenském krasu, ale nelze bohužel očekávat výklad v naší mateřštině. Vedle jeskyně je bufet a turistická noclehárna Cabana Vadu-Crișului, kde stojí jeden nocleh pro cizince 40,-lei. Jednoduchá jízdenka osobním vlakem z Varadína do stanice "Peștera" stojí 13,-lei.

Jeskyně "Peștera de la Vadu-Crișului"

// Maďarský název: Zichy-cséppkőbarlang //

Český význam názvu: Jeskyně u Křižského brodu

Historické údaje. Tuto jeskyni objevil v roce 1903 lesník K. Handl z obce Vadu-Crișului /maďarsky: Révi szoros/. V roce 1905 vydal Gyula Gzárán první turistickou příručku o jeskyni, ke které připojil pozoruhodný náčrtek, a H. Kessler poprvé prozkoumal část mezi oběma sifony. V období mezi léty 1955 a 1962 jeskyni důkladně probádal kolektiv Speleologického ústavu v Kluži. Jeskyně je známa také pod jménem Peștera de la Vad /Vadská jeskyně/ nebo Peștera lui Zichy /Zichyho jeskyně/.

Poloha a přístupová cesta. Jeskyně se nalézá ve středním pásmu soutěsky Bystrého Křiše /rumunsky: Crișul Repede, maďarsky: Sebes Körös/, na úpatí levého svahu Křiše a je vzdálena asi 2,5 km proti toku od obce Vadu-Crișului /maďarsky: Révi szoros/.

Od železniční zastávky C.F.R. "Peștera" /Jeskyně/ Vadu-Crișului, ležící na trati Cluj-Napoca - Oradea /Kluž - Velký Varadín/ ~~projdeme pěšky~~ chodníkem 300 m až k jeskyni. Rovněž se může vyjít z železniční stanice Suncuiuș /2,5 km/, od železniční stanice Vadu-Crișului /4,5 km/ nebo po asfaltové silnici Cluj-Napoca - Oradea /D.N. 1/, odkud odbočíme u kostela blízko kilometrového patníku 502 k obci Vadu-Crișului /asfalt 3 km/, pak se pokračuje až na konec obce až naproti bývalému kamennému. Z tohoto místa jdeme dál pěšky soutěskou /1,5 km/ chodníkem podél trati až k jeskyni.

Popis. Jeskyně je aktivní, vynořující se, vyvinutá v křídových vápencích a podél hlavní chodby protéká vodní tok, pocházející z krasové náhorní roviny Zece hotare /Deset chotárů/ z jeskyně Peștera Batrinului /Stařečková jeskyně/. Celková délka je asi 1 000 metrů.

Vstup /ve výšce 305 m/ je nízký na úpatí přečnívající stěny, na které jsou zřejmé stratifikační jevy; největší výška pod vstupní klenbou je 1,7 m a šířka u základny téměř 5 m. Hned za vchodem se strop postupně zvyšuje a za železnou branou /ve 4 m/ se hlavní chodba rozšiřuje. V této části si můžeme prohlédnout jeskyni po širokém cementovém chodníku po levé straně podzemního potoka. Chodba zahýbá mírně do prava. Na levé straně se otvírají dvě boční galerie; tyto tři galerie jsou vzestupné. Následuje most přes jezero /visutý most/, po němž přijdeme k většímu kulovitému útvaru, který se nazývá Zeměkoule /Globul Pamintesc/.

Hned za Zeměkoulí se dělí dvě cesty: jedna dolní podél potoka a druhá horní, patro. V dolní aktivní části je poněkud znatelná eroze vpdy. V patře vede chodba přímo, potom po schodech překonáme výškový rozdíl přibližně 3 m a dostaneme se téměř ke stropu jeskyně. Po několika dalších schodech sestupuje z tohoto horního sálu do Balconového sálu /Sala Balconului/ obrovský práh do prostřed trhliny se zřícenými balvany ohromných velikostí. Cesta pokračuje pod zřícenými balvany, až přijdeme k vysoké trhlině, která tvoří část zvanou Peklo /Iadul/. Dále pokračuje Velký sál jeskyně /Sala Mare/, od kterého počínaje má podzemní potok proti toku téměř po celém svém toku četné pláže drobného kamení s jílem. Pak se objeví oválný sál vysoký 10-15 m, odkud přijdeme do sálu, v jehož severní stěně se otvírá malá boční galerie s naplaveným jílem.

Dále se chodba zužuje a cesta pokračuje na okraji potoka až do Malého kruhového sálu /Salita Circulara/, za kterým znova procházíme nízkým prostorem. V horní části pak rozeznáváme srostlé patro, návštěvníkům prozatím nepřístupné, a dále pronikáme do Chodby baldachýnů /Coridorul Baldachinelor/. Procházíme pod skupinou balvanů a bloků /Ūžina - Strimtoarea/, až se přijde do širšího protoru, ve kterém se někdy voda zdvíhá do překvapivé výšky. Trhlina je šikmá v úseku za Ūžinou /Strimtoarea/ až k předposlednímu ohybu chodby pod jezerem sifonu I.

Pomocí gumového člunu můžeme přejet toto jezero, abychom asi po 15 metrech, ne bez obtíží, pronikli do velkého sálu, který je na druhé straně sifonu. Ve vzdálenosti 40 m od tohoto sálu se chodba dělí na dvě části: jednu severní, suchou, kterou se můžeme pohodlně vyhnout vodnímu toku /Chodba zřícených balvanů - Coridorul Blocurilor Prabușite/, druhou jižní /Vodní tunel - Tunelul cu Apa/, nízkou a přístupnou pouze na gumovém člunu. Obě chodby se sbíhají, aby pokračovaly v podobě jediné chodby ve vzdálenosti 40 m až k sifonu II, který není prozkoumán. Všeobecně se část mezi oběma sifony, mající celkovou délku 250 metrů, pokládá za nejkrásnější srostlé pásmo jeskyně.

Jeskyně Vadu-Crișului je obzvlášť důležitá z hlediska biospeleologického. Fauna, která zde žije, je zastoupena četnými formami žijícími v jeskyních, z nichž se připomínají: nematod Anatonchus filicaudatus, archianelid Troglochaetus beranecki, gasteropod Paladilhiosis transsylvanica, ostrakod Cordocythere chreaticola, kyklopid Speocyclops troglodytes, izopod Microcerberus plesai, pozoruhodné formy amfipod, které patří k druhu Niphargus, brouci, kteří žijí také v Stařečkové jeskyni /Peștera Batrinului/ atd.

Podmínky prohlídky. Jeskyně jako přírodní památka je elektricky osvětlena. Navštívit se může pouze za přítomnosti průvodce /Z chaty/. Není zapotřebí zvláštní výstroje; prohlídka části mezi oběma sifony je veřejnosti zakázána s ohledem na její ochranu.

DROBNÉ ZPRÁVY - ORGANIZACE - KORESPONDENCE

Plán akcí Komise krasové turistiky na rok 1960:

XI. setkání krasové turistiky - Tišnovsko - 26.-27. 4.	pořádá: Lokomotiva Brno
Český ráj 17.-18. 5.	pořádá: Lokomotiva Turnov
Kras Sudet - Králický Sněžník 7.-8. 6.	pořádá: Sokol Bohutín
Štramberkové vápence 13.-14. 9.	pořádá: Tatran Bystřice pod Hostýnem
Barrandien 80 18.-19.10.	pořádá: Slovan Bohnice

o - o

Zpravodaj STALAGMIT pražského Speleologického klubu se stal současně oficiálním zpravodajem ÚV České speleologické společnosti. Do dalšího podnikání přejeme kolektiv redakční rady ve složení Vladimír Vojtř, p.g. Jaroslav Hromas a E. Keslová mnoho úspěchů a nekonečné pracovní nadšení.

Adresa redakce: ZO ČSS 1 - 06 Speleologický klub Praha, Slezská 48, 120 00 Praha 2. Stalagmit vychází v nákladu 1 000 výtisků, je tištěn ofsetem a určen pouze členům ČSS.

o - o

Vznikem České speleologické společnosti došlo ke značným změnám v názvech i členění amatérských jeskynářských skupin. Pro dobrou informovanost uvádíme seznam všech dosud ustavených základních organizací ČSS, který budeme průběžně doplňovat a upozorňovat na změny. Základní organizace ČSS jsou číslovány tak, že první číslo určuje kraj, další oddělené pomlčkou pak pořadové číslo základní organizace v kraji. Při zániku některé organizace je uvolněné číslo přiděleno jiné, nově vzniklé ZO. Sídlem České speleologické společnosti je Praha, adresa ÚV je:

Česká speleologická společnost

Ústřední výbor

Valdštejnské náměstí 1, 118 01 Praha 1

Adresy základních organizací:

ZO ČSS 1 - 01 Český kras, pošt. schránka 8, 145 00 Praha 4

ZO ČSS 1 - 02 Tetín, Josef Plot, Třída míru 1143, 266 01 Beroun II

- ZO ČSS 1 - 03 Týnčany, Karel Fried, Šumavská 23, 120 00 Praha 2
ZO ČSS 1 - 04 Zlatý kůň, pošt. schránka 18, 110 01 Praha 1
ZO ČSS 1 - 05 Geospeleos, Vl. Lysenko, Gottwaldovo nábřeží 14, 110 00 Praha 1
ZO ČSS 1 - 06 Speleologický klub Praha, Vladimír Vojtíš, Slezská 48,
120 00 Praha 2
ZO ČSS 1 - 07 Krasová sekce Praha, Valdštejnské nám. 1, 118 01 Praha 1
ZO ČSS 3 - 01 Macarát, Tomáš Drázník, VŠ kolej, Heyrovského 5, 320 97 Plzeň
ZO ČSS 3 - 02 Jeskynáři Plzeň, Václav Kuttan, Suvorovova č. 22, 301 56 Plzeň
ZO ČSS 4 - 01 Liberec, Jiří Malík, ul. 5.května 37/26, 460 01 Liberec 1
ZO ČSS 5 - 01 Bozkov, Vl. Balatka, 512 13 Bozkov 39
ZO ČSS 5 - 02 Alberžice, Radko Tásler, Šlikova 14, 169 00 Praha 6
ZO ČSS 5 - 03 Broumov, Jiří Kopecký, Husova 154, 550 01 Broumov VI
ZO ČSS 6 - 01 při ZK ROH ADAST, 679 04 Adamov u Brna
ZO ČSS 6 - 02 při SKP Boskovice, Boskovice
ZO ČSS 6 - 03 Cerberus, Vlhká 23, 602 00 Brno
ZO ČSS 6 - 04 při ZK ROH ČKO Blansko, 678 01 Blansko
ZO ČSS 6 - 05 při ZK ROH 1. BZKG a ZV ROH Teplárna Brno,
ZO ČSS 6 - 06 Vilémovická, Vilémovice, okr. Blansko
ZO ČSS 6 - 07 při Podhoráckém muzeu Tišnov, Pavel Vašík, Hornická 952,
666 03 Tišnov
ZO ČSS 6 - 08 při ZK ROH Zetor Brno, Hugo Havel, Černého 5, 600 00 Brno
ZO ČSS 6 - 09 Labyrint - klub jeskynního potápění,
ZO ČSS 6 - 10 při ZK ROH Metra Blansko, Blansko
ZO ČSS 6 - 11 při DK ROH Královopolské strojírny, Palackého 78, Brno
ZO ČSS 6 - 12 Speleologický klub Brno, Cihlařská 18, Brno
ZO ČSS 6 - 13 Jihomoravský kras Mikulov, Pavel Samuel, poštovní schránka 7,
692 01 Mikulov
ZO ČSS 6 - 14 Suchý žleb, Ota Brůuk, Leninova 85, 611 00 Brno
ZO ČSS 6 - 15 Holštejnské, ing. Jan Fatka, Jihkovic 176,
664 51 Šlapanice u Brna
ZO ČSS 6 - 16 Tartaros, Pavel Zahradník, Nováčkova 58, 614 00 Brno
ZO ČSS 6 - 17 Topas, ing. Igor Audy, Slezská 5, 616 00 Brno
ZO ČSS 7 - 01 Orcus, Josef Wagner, Gottwaldova 1007, 735 81 Bohumín
ZO ČSS 7 - 02 Speleopotápěčská skupina "Hranický kras", Ztracená 36
772 00 Olomouc
ZO ČSS 7 - 03 Javoříčko, Mir. Vaněk, Čechovice 12, 798 01 Prostějov
ZO ČSS 7 - 04 Sever, Petr Kubalák, 790 51 Supíkovice 197
ZO ČSS 7 - 05 Spraněcká, Milan Moravec, nám. Míru 26, 770 00 Olomouc
ZO ČSS 7 - 06 Králícký Sněžník, Edvard Maděra, 788 01 Oskava 176
ZO ČSS 7 - 07 Ostrava, Lumír Pecold, Na vyhlídce 8, 747 06 Opava 6

Zjišťování pevnostních charakteristik vzorků některých speleoalpinistických materiálů a pomůcek

V úvodu bych chtěl uvést, že se nejedná o nějaké systematické zhodnocení uceleného souboru vzorků, které by reprezentovaly veškerou používanou techniku a pomůcky. Tato zpráva vznikla pouze jako zápis z provedení tahových statických zkoušek menšího počtu, v podstatě náhodně shromážděných předmětů, jejichž zkoušení posloužilo pro získání empirických znalostí o nejpoužívanějších pomůčkách ap. I přes to, že získané výsledky nemají příliš značný praktický význam /zjišťování pouze statické pevnosti/, především z hlediska vyčerpávajícího technického zhodnocení, mohou být v mnoha případech dosti ilustrativní pro běžnou praxi.

poznámka: Symbolem $\bar{T}_{pt}$ se zde rozumí /v rozporu s ČSN a ISO/ pevnost v tahu v kp, tj. mezní zatížení při přetržení vzorku - např. lana.
Zkoušky byly prováděny na univerzálním zkušebním stroji. Kde není uvedeno jinak, bylo použito 4 roky staré, silně znečištěné horolezecké lano o průměru 11 mm. Popisy doprovodných jevů při zkouškách byly získány subjektivním pozorováním.

Vzorek:

- 1/ volné lano - $\bar{T}_{pt}$ = 1780 kp, od 1600 slyšet praskot vláken
- 2/ lano s krejčovským uzlem - $\bar{T}_{pt}$ = 1340 kp
- 3/ lano s osmičkovým uzlem - $\bar{T}_{pt}$ = 1280 kp, lano prasklo v uzlu
- 4/ 2 lana spojena rybářským uzlem - $\bar{T}_{pt}$ = 1560 kp, ideální spojení
- 5/ běžná smyčka /1 m délky/ - $\bar{T}_{pt}$ = 1150 kp
- 6/ běžná repšňůra průměru 6 mm - $\bar{T}_{pt}$ = 900 kp, při 500 kp praská oplet
- 7/ " s vůdcovským uzlem - $\bar{T}_{pt}$ = 520 kp
- 8/ polská šňůra průměru 8 mm /bez duše/ - $\bar{T}_{pt}$ = 955 kp
- 9/ karabina /hasičská/ - $\bar{T}_{pt}$ = 1060 kp - ťulomení zámku, dalších 700kp bylo třeba k úplnému otevření
- 10/ třmen pro slaňovací brzdu Rappel-Rack, vyrobený dle dokumentace, uveřejněné ve Zpravodaji /materiál 11 373.0, průměr 8 mm/
 $\bar{T}_{pt}$ = 1400 kp - utržení oka ve sveru
dalších cca 500 kp bylo třeba k otevření oka

Tento zjevně poněkud chaotický soubor zjištěných hodnot bude předmětem dalšího zpracování. Po následné aplikaci náročnějších a přesnějších experimentálních metod a jejich vyhodnocení, budou veškeré získané poznatky uvedeny v sumární ucelené práci, jež bude rovněž publikována na stranách Zpravodaje.

Ferdinand Šmíkmátor

Tartaros

1. Festival horolezeckých písní

Podle názoru "normálních" lidí je prý horolezec spokojen pouze když visí někde ve stěnách a převisech, mrzne na ledovcích, či se dusí nedostatkem kyslíku. To je jeho jediný způsob vyžití. Někteří ještě připouští možnost horolezeckého výskytu v hospodách nižší cenové skupiny, kde konzumuje laciný rum, pivo a buď opile huláká nebo opět "leze", alespoň teoreticky.

Jelikož však znám horolezce trochu více, vím, že se rádi zabývají i jinou inteligentní zábavou /např. hudbou, lyžováním, vodní turistikou, fotografováním, vařením, domácími pracemi, atd.../ A právě ta první - hudba - mě inspirovala k uspořádání Festivalu horolezeckých písní v Tisé.

Přesně tato myšlenka vznikla takto:

Někdy v červnu roku 1979 jsem slyšel v Prachovských skalách krásnou písničku o výstupu na Mačací věž na melodii ... tak to vidíš Máno, přeci jsme tě lízli... První nápad byl: vezmu magnetofon a začnu sbírat tyto originální texty. Později jsem si však řekl: proč mám jezdit já, když mohou přijet ostatní a písničky si navzájem zazpívat a já je jen natočím a přepíšu. Tak vznikl vlastně Festival horolezeckých písní.

Z P R A V O C A J
jeskynářského oddílu OT TJ ZBRJOJKA Brno

3/79

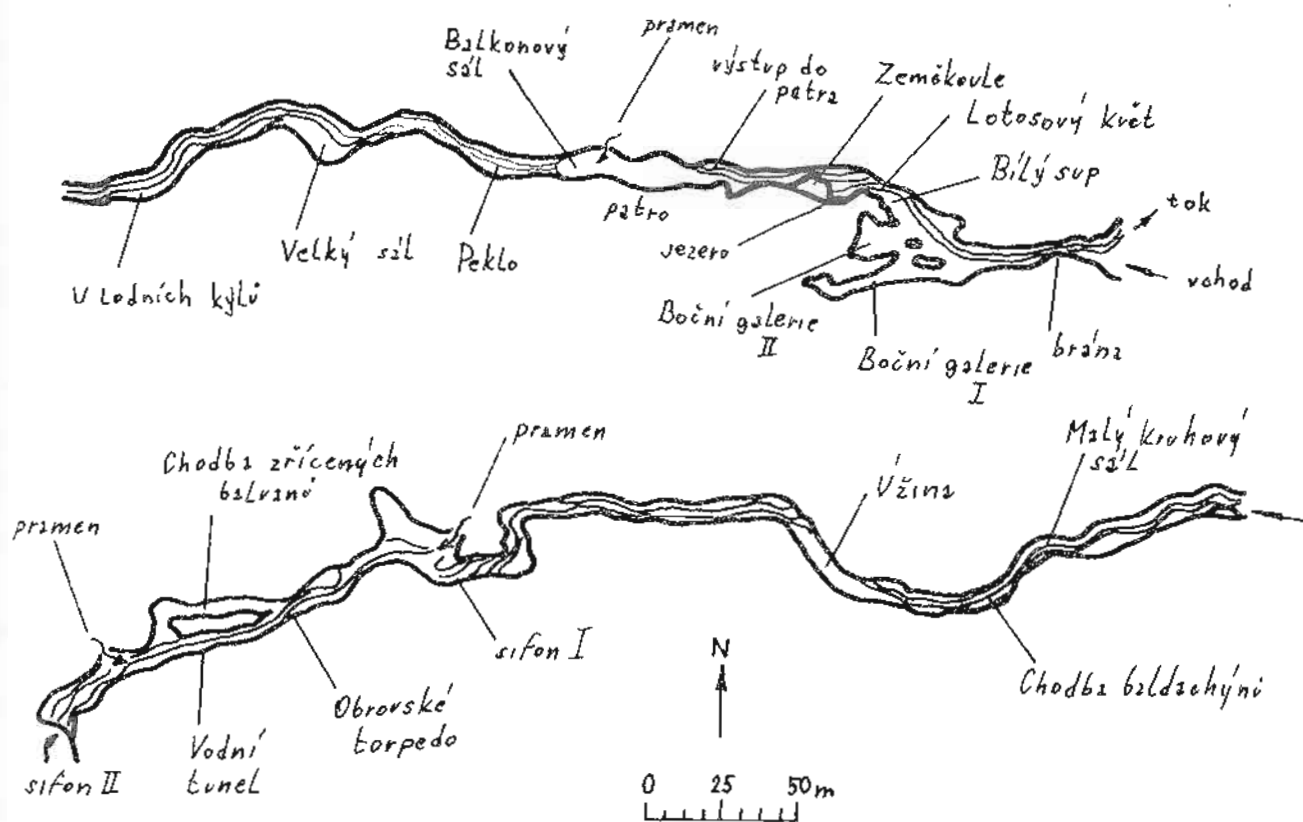
Václav Kuttan	
Plzeňské historické podzemí	1
Edvard Maděra	
Krasové jevy v horninách jižní části série Branné a okolních geologických jednotkách	2
Willi Grimm	
Jeskyně a jeskynní oblasti v Austrálii	15
Karel Kačmařík	
Jednoduchá přenosná nabíječka přilbových světel	18
Dr. Jiří Urban - PhDr. Pavel Beneš	
Turisticky zpřístupněné jeskyně Rumunska	21
Drobné zprávy - organizace - korespondence	23

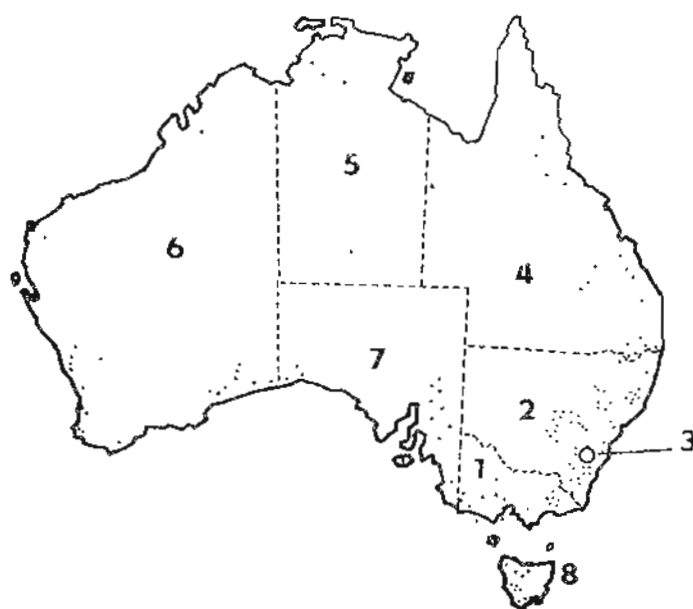
Brno, prosinec 1979

Povoleno NVmB dne 16. 1. 1980 pod č. 3

Jeskynářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno, Leninova 42 - 44, 611 00 BRNO

PEŠTERA DE LA VADU - CRIȘULUI

KRASOVÉ OBLASTI V AUSTRÁLII